

Hrvoje Morović:

PRVA HRVATSKA MATURA U SPLITU

Ovih dana počinju ispiti zrelosti na našim srednjim školama, pa nas to podsjeća da se ove godine navršuje 85 godina otkako su u Splitu ispiti zrelosti polagani na hrvatskom jeziku umjesto na talijanskom.

Srednje škole bile su u Splitu pohrvaćene godine 1880—1881. i to postepeno, počevši s prvim razredom. Na splitskoj Realci je školovanje trajalo 7 godina, pa je zato školske godine 1886—1887. bio prvi put ispit zrelosti na hrvatskom jeziku, a na Gimnaziji godinu dana kasnije, jer je Gimnazija tada, kao i danas, imala 8 razreda.

Ravnatelj Velike realke bio je Splitsanin Lovro Borčić, narodni zastupnik u Carevinskom vijeću u Beču. Predsjednik ispitne komisije bio je Mihovil Glavinić, poznati arheolog.

Maturanata je te godine bilo devet, a među njima i Marko Pilić, kasnije odgovorni urednik Pučkog lista, pa Josip Tomić, Damjan Omčikus i drugi. Maturalna zadaća iz hrvatskog jezika, koju je zadao prof. Melko Lucijanović, autor Povijesti književnosti Srba i Hrvata bila je: Umjetnost i lijepa priroda.

Ova matura na splitskoj Velikoj realci bila je znak konačne pobjede u jednoj dugoj i ogorčenoj borbi koju je Narodna stranka vodila za pohrvaćenje srednjih škola. U tom velikom poslu glavnu riječ je vodio Miho Klaić, i on je najviše zaslužan što je Split dobio srednje škole s narodnim nastavnim jezikom.

U arhivu Naučne biblioteke čuva se komadić papira bez nadnevka. Na tom papiru je vođa Narodne stranke zastupnik Miho Klaić pisao uredniku Narodnog lista Jurju Biankiniju u Zadar iz Beča slijedeće:

To vam kažem, ali Vami jedino, da je naređeno neka ministarstvo odredi sve poirebito za pohrvaćenje srednjih učiona u Splitu u godini 1880.—1881. O tome nikome ni besjede, prije nego dotična naredba stigne u Zadar.

Ova vijest, koja je tada morala biti tajna, očito je ispunjavala rodoljuba i političara Miha Klaića najvećim zadovoljstvom i ponosom. Klaić

je naime kao član Zemaljskog odbora i Školskog vijeća vodio cijelu prosvjetnu politiku Narodne stranke. A oprez koji je preporučivao bio je i te kako još potreban. Splitskim načelnikom još je bio dr Ante Bajamonti, koji je ranije, godine 1866. i 1868., bio osujetio pohrvaćenje splitskih srednjih škola.

Prve maturalne ispite na hrvatskom jeziku tadašnje novine su samo registrirale, ali nije objavljen ni jedan poseban članak, niti je bilo kakve proslave tim povodom. A to pohrvaćenje škola u Splitu imalo je ne samo za ovaj grad nego i za znatan dio srednje Dalmacije veliku narodnu i političku korist.

